अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०८१/१२/२८ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको मुद्दाहरुको विवरणः-

सि.नं	प्रतिवादीहरु	मुद्दा	आयोगको माग दावी तथा विशेष अदालतको फैसला	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगवाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरु
१	प्रतिवादीहरु बसन्त मल्ल, मधुवन लाल श्रेष्ठ, छविरमण अधिकारी, मधुरलाल सिन्या, रिता बादे श्रेष्ठ सेवाचार्य, लोकेन्द्रमान कर्मचार्य, भरतकाजी श्रेष्ठ, प्रदिप बहादुर कर्माचार्य, बिकास श्रेष्ठ, कोमानन्द अधिकारी, गोकर्ण कट्टेल र नरेस दाहाल मु.नं (०७७-CR-००८८) फैसला मिति २०८०/११/१०	भ्रष्टाचार (रकम हानी नोक्सानी समेत)।	**आयोगको माग दावी** •नागरिक लगानी कोषको समेत लगानी रहेको रोयल मर्चेन्ट बैंकिङ एण्ड फाइनान्स लि.मा सो कोषको तर्फबाट सञ्चालक प्रतिनिधि नियुक्त भै गएका कोषका कर्मचारी छविरमण अधिकारी समेतले उक्त फाइनान्स लिमिटेडबाट ऋणी पन्चकन्या सप्लायर्स प्रा.लि.का सञ्चालक नरेश दाहललाई बैंकिङ प्रक्रिया विपरित प्रवाह भएको कर्जा स्वीकृत गर्ने कार्यमा संलग्न रहेको देखिएकोले निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन अन्तर्गतको कसुरमा कारवाही हुन भन्ने समेत बेहोराको उजुरी निवेदन उपर छानविन गरी थप अनुसन्धान पश्चात निज प्रतिवादीहरु छविरमण अधिकारी समेतले आफ्नो ओहदाको वा सो सम्बन्धी कर्तव्य पालना गर्दा सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्ति बदनियत तथा लापरवाही गरी रु.४,६३,३८,२५४।७४ हिनामिना तथा नोक्सानी गरेको देखिंदा **निज प्रतिवादीहरु बसन्त मल्ल, मधुवन लाल श्रेष्ठ, मधुरलाल सिन्या, रिता बादे श्रेष्ठ सेवाचार्य, छविरमण अधिकारी, भरतकाजी श्रेष्ठ र लोकेन्द्रमान कर्माचार्यलाई** भ्रष्टाचार निवारण ऐन,२०५९ को दफा १७ बमोजिमको कसुरमा बिगो रु.४,६३,३८,२५४।७४ कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम असुल उपर हुन र सोही दफाले निर्देशन गरे बमोजिम सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (१) र दफा ३(१) (झ) बमोजिम सजाय हुन,**प्रतिवादी मध्येका कोमानन्द अधिकारीले** धितो मूल्यांकन गरी बदनियतपूर्वक भए गरेका कुराहरु लुकाई छिपाई नभएको कुरा देखाई गलत प्रतिवेदन दिएको देखिंदा **निज प्रतिवादी कोमानन्द अधिकारीलाई** भ्रष्टाचार निवारण ऐन,२०५९ को दफा १९ को उपदफा (२) बमोजिमको कसुरमा सोही दफा १९ को उपदफा (२) बमोजिम	**फैसलाः** प्रतिवादीलाई सफाई दिने गरी भएको फैसला। **विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारहरुः** •प्रतिवादीहरुले आरोपदावीको कसूर गरेकोमा ईन्कारी बयान गरेको देखिएको, •ऋण प्रवाहको कैफियत एवम् ऋण असूलीका सम्बन्धमा यिनै प्रतिवादीहरु समेत उपर सक्षम अदालतमा मुद्दाहरु बिचाराधिन रहेको तथा कतिपय मुद्दामा ऋण असूली न्यायाधिकरणबाट फैसला समेत भई ऋण असूली प्रक्रियामा रहेको देखिएको र सो ऋण प्रवाह गर्दा प्रतिवादीहरुको बदनियत रहेको भन्ने आरोप दावी मिसिल संलग्न प्रमाण कागजातबाट पुष्टि हुन आएको नदेखिएको हुँदा सबै प्रतिवादीहरुले आरोपदाबीबाट सफाइ पाउने ठहर्छ।	•प्रस्तुत मुद्दामा रोयल मर्चेन्ट बैंकिङ्ग एण्ड फाइनान्स लि.को संचालक समितिको मिति २०६९/०९/२३ को १८०औं बैठकले पन्चकन्या सप्लायर्स प्रा.लि.लाई व्यापारीक कर्जा रु.१,६०,००,०००।-स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको देखिन्छ। व्यवस्थापन कर्जा समतिले मिति २०७०/९/२२ गते मात्र कर्जा रकम रु.१,६०,००,०००।-स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको देखिन्छ। नेपाल राष्ट्र बैक, बैक सुपरीवेक्षण विभाग, विशेष निरीक्षण इकाईको पत्र संख्या बै.सु.वि./बि.नि. ३६६/०७४/७५ मिति २०७४।११।२२ को पत्रसाथ संलग्न नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लिमिटेडको विशेष स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनको पृष्ठ ३०२ को पन्चकन्या सप्लायर्स नेपाल प्रा.लि.को कर्जाको कैफियतमा ऋणीको चल्ती खातामा कुनै पनि व्यापारिक कारोवार भएको नदेखिएको, कर्जा प्रवाह पश्चात व्यवसायको र स्टकको कुनै अनुगमन नभएको, धितोमा राखेको जग्गा मिति २०६९।९।११ मा ऋणी कम्पनीको नाम पास भएपनि धितो मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा सो ऋणीको नाममा मिति २०६९।७।२३ मा पेस भईसकेको, चार किल्ला प्रमाणीत प्रमाणपत्र मिति २०६९।१०।०९ को रहेको, संचालकका कोही पनि परिवारको सदस्यहरुको व्यक्तिगत धनजमानी नलिएको, धितोमा रहेका जग्गाहरुको स्थलगत अनुगमन नगरी झुठ्ठा विवरणको आधारमा कर्जाको फाइल तयार गरी ऋणीको कम्पनीको प्रयास विश्लेषण नै नगरी कर्जा प्रवाह गरेको, धितो अधिक मूल्याङ्कन गरिएको भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। उक्त ऋण प्रवाह गर्ने निर्णयमा साविक रोयल मर्चेन्ट बैंकिङ एण्ड फाइनान्स लि.मा नागरिक लगानी कोषको तर्फबाट उक्त कोषका कर्मचारी छवि रमण अधिकारी संचालक समितिमा नागरिक लगानी कोषका कर्मचारीको रुपमा रहेकोमा निज छविरमण अधिकारी तथा अन्य प्रतिवादीहरु एकआपसमा मिलेमतो गरी बदनियतपूर्वक सार्वजनिक संस्था नागरिक लगानी लगानी रहेको कर्जा कारोवारमा कर्जा रकम हिनामिना, हानि नोक्सानी पुऱ्याएको उल्लिखित सबुद प्रमाणबाट पुष्टि भईरहेको अवस्थामा प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने गरी भएको प्रस्तुत फैसला त्रुटिपूर्ण रही बदर भागी छ। •बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०७३ को २२ को उपदफा (२)ले बैंक वा वित्तीय संस्थाको समग्र जोखिम व्यवस्थापन गरी निक्षेपकर्ता, ग्राहकवर्ग तथा सर्वसाधारण शेयरधनीको हितमा बैंक वा वित्तीय संस्थाको सञ्चालन गर्ने समेतको कर्तव्य सञ्चालक समितिको हुने व्यवस्था गरेको पाईन्छ भने रोयल मर्चेन्ट बैंकिङ्ग एण्ड फाइनान्स लि.को कर्जा नीति, २०६७ को दफा १९ को उपदफा (५) ले रु.१ करोड ५० लाखभन्दा बढीको कर्जा स्वीकृति संचालक समितिले मात्र गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको देखिन्छ। उल्लेखित कानूनी व्यवस्थाले कर्जा फाइलमा आवश्यक कागजात भए नभएको, ऋणीले पेश गरेको धितोले माग गरेको कर्जाको थैलि खाम्ने नखाम्ने लगायतका विषयमा विवेचना गरी कर्जा प्रवाह गर्ने कानूनी कर्तव्य यी प्रतिबादीहरुको रहेको उल्लेखित तथ्य तथा सबुद प्रमाणहरुबाट यी प्रतिबादीहरुले ऋण प्रवाह सम्बन्धि सम्बन्धित ऐन,नियम तथा नीति विपरीत बदनियतपूर्वक ऋण प्रवाह गरी सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्तिको हिनामिना तथा हानि नोक्सानी गरी भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको पुष्टी हुँदा हुँदै प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने ठहर गरी भएको फैसला मिसिल संलग्न प्रमाण मूल्यांकन तथा विश्लेषणको रोहमा त्रुटिपूर्ण छ। •उक्त ऋण असुलीको विषयमा ऋण असुली न्यायाधिकरणमा र यसै विषयमा बैंकिङ्ग कसूर मुद्दा विशेष अदालतमा समेत दायर भएको देखिएको भनि यी प्रतिवादीहरुलाई प्रस्तुत भ्रष्टाचार मुद्दामा सफाई दिने ठहर गरी फैसला भएको देखिन्छ। भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गतको कसूर मानिने कुनै कार्य अन्य कानून बमोजिम समेत कसूर मानिने

			सजाय हुन र **प्रतिवादीहरु नरेश दाहाल, विकास श्रेष्ठ, गोकर्ण कट्टेल र प्रदिप बहादुर कर्मचार्यलाई** भ्रष्टाचार निवारण ऐन,२०५९ को दफा १७ बमोजिमको कसूरको मतियारको भूमिका गरेको देखिंदा सोही ऐनको दफा २२ बमोजिमको कसुरमा सोही ऐनको दफा २२ बमोजिम ऐ.ऐनको दफा १७ अनुसार दावी लिइएका कसुरदारलाई हुने सजायको आधा सजाय हुन र **प्रतिवादी नरेश दाहाललाई** सोही ऐनको दफा २२ बमोजिमको कसुरमा सोही दफाको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम ऐ.ऐनको दफा १७ अनुसारको कसुर गर्ने प्रतिवादीहरु सरह नै सजाय हुन समेतको मागदावी लिइएको देखिन्छ। **अदालतको फैसला** • प्रतिवादीहरु बसन्त मल्ल समेतले आरोपदावी बमोजिमको कसूरबाट सफाई पाउने ठहर भई विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिन्छ।		रहेछ भने दुवै कानून बमोजिम अलग अलग मुद्दा चलाउन सकिने गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ५९ को खण्ड (क) ले कानूनी व्यवस्था गरेको देखिन्छ। सरकारी ओहदा, सरकारी सम्पत्ति, तथा सार्वजनिक सेवाको दुरुपयोग गरी व्यक्तिगत लाभमा प्रयोग हुनबाट रोक्ने उद्देश्यले यस ऐनको तर्जुमा भएको देखिन्छ। भ्रष्टाचारको विषय अन्य कसूरको विषयसँग दोहोरिन सक्ने (Overlapping) अवस्था रहेकोले अन्य कानून अन्तर्गत कारवाही भइसकेको भन्ने आधारमा मात्र भ्रष्टाचारको कसूर उपचार शुन्य नहोस भन्ने उद्देश्यले उक्त खण्ड (क) को प्रावधान विधायिकाले राखेको देखिन्छ। भ्रष्टाचार निवारण ऐन अन्तर्गतको विधायिकी उद्देश्य प्राप्तिमा कार्यविधिगत अवरोध नहोस अर्थात दोहोरो खतराको सिद्धान्त बाधक नबनोस भन्ने यस प्रावधानको आधारभूत उद्देश्य रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट "*एउटै तथ्यबाट एक भन्दा बढी कसूर हुन सक्दछन् । यसरी समग्र तथ्य तथा सम्बद्ध कानूनी व्यवस्था एवम् त्यसले प्रदान गर्ने उपचारको व्यवस्था समेतका आधारमा फरक फरक अवस्थालाई प्रतिनिधित्व गरेबाट भ्रष्टाचार मुद्दा र ठगी मुद्दालाई एउटै विषय मात्र नमिल्ने । कसैले कानुनद्वारा निषेधित आपराधिक कार्य गरेको अवस्थामा त्यस्तो कार्यलाई अलग-अलग कानूनले अलग-अलग अपराध मान्दछ भने त्यसलाई एउटै कसूर मानेर एउटा मात्र कानुन अन्तर्गत कारवाही गर्नुपर्ने भनी सीमित तुल्याउन नमिल्ने* ।" भनि (महेश चापागाई विरुद्ध नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६९, अङ्क ८ निर्णय नं. ८८७४) प्रतिपादित सिद्धान्त तथा उक्त कानूनी व्यवस्था विपरित हुने गरी **यसै विषयमा अन्य निकायमा मुद्दा चलेको भन्ने आधारमा** यी प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने ठहर गरी भएको प्रस्तुत फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा वदरभागी छ। • अतः माथि विवेचित आधार र कारण समेतबाट **प्रतिवादीहरु बसन्त मल्ल, मधुवन लाल श्रेष्ठ, छविरमण अधिकारी, मधुरलाल सिन्या, रिता बादे श्रेष्ठ सेवाचार्य, लोकेन्द्रमान कर्माचार्य, भरतकाजी श्रेष्ठ, प्रदिप बहादुर कर्माचार्य, बिकास श्रेष्ठ, कोमानन्द अधिकारी, सन्तोष धिताल र नरेश दाहाल समेतलाई** आरोप मागदावी बमोजिम सजाय गर्नु पर्नेमा सफाई दिने गरी भएको विशेष अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण देखिएकोले उक्त फैसला बदर गरी आरोप-पत्र मागदावी बमोजिम कसूर ठहर गरी सजाय गरि पाउँन सम्मानित अदालत समक्ष अनुरोध छ।